

‘Parttime kwaliteitsverbetering door parttime werken?’

De Relatie tussen deeltijdwerk en kinderopvang in Nederland

Op 30 oktober organiseerde de Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang voor de vierde keer een branche-overstijgende dialoog. Onderwerp van gesprek is de typisch Nederlandse deeltijdcultuur. Nergens in Europa werken jonge vrouwen zo weinig uren als in Nederland en als we kinderen krijgen besteden we de zorg voor kinderen niet graag uit, in elk geval niet meer dan 2 of 3 dagen per week¹.

Dit heeft consequenties voor kinderopvang en voor veel andere gebieden zoals de inrichting van ons primair onderwijs. Want is de kwaliteit van onze opvang gevolg of oorzaak van de deeltijdcultuur? En waarom springt Nederland eruit als het gaat om deeltijdwerken in vergelijking met de rest van Europa? En welke rol spelen wij zelf hierin, zijn we ons bewust van onze stereotype beeldvorming over de combinatie van kinderen en werk? Deze en andere vragen komen aan bod tijdens een levendige en boeiende discussie geleid door BMK-voorzitter Sharon Gesthuizen.

Onthutsende cijfers

De middag start met cijfers over de positie van de vrouw binnen Europa: 64% van de vrouwen binnen de EU werkt tegenover 76% van de mannen. Na het krijgen van kinderen is de arbeidsparticipatie in de EU onder vrouwen nog maar 65,6% tegenover 90,3% onder mannen. Ook werken vrouwen gemiddeld acht keer vaker parttime dan mannen en nergens anders in de EU is het percentage parttimers zo hoog als in Nederland!

Sterke sociale norm

Onze eerste spreker is Monique de Vos, directeur van Chasse Executive Search. De Vos bemiddelt mannen en vrouwen in bestuurlijk topfuncties en neemt ons mee naar de oorsprong van onze Nederlandse uitzonderingspositie. Deze ontstond eeuwen geleden als gevolg van onze sterke sociale norm dat de vrouw een centrale rol speelt in de opvoeding.

Het niet hoeven werken werd een teken van welvaart in het naoorlogse Nederland. Onze huidige beelden worden nog steeds gevoed door deze impliciete norm ‘je bent een slechte

moeder als je werkt en je kinderen naar de kinderopvang brengt’. Maar ook vrouwen zonder kinderen werken in Nederland graag parttime. Is onze opvang hier debet aan? In Nederland is de kinderopvang primair gericht op zorgtaken in tegenstelling tot de kinderopvang in het buitenland die zich juist richt op de ontwikkeling van kinderen.

In Frankrijk wordt 40% van de topbanen bekleed door vrouwen. Hun kinderen gaan vijf dagen per week naar de opvang. In Nederland is dit percentage 6%. Kan een vrouwenquotum hier helpen? De Vos denkt van niet. Diversiteit aan de top staat op gespannen voet met de deeltijdcultuur die we in Nederland tegelijkertijd stimuleren door

¹ Bron SCP, [Werken aan de start Jonge vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt](#), januari 2018

werkgevers te verplichten deeltijdwerk te faciliteren. Een quotum kan niet eenzijdig ingesteld worden zonder de discussie over de rol van kinderopvang in de verdeling van verantwoordelijkheden tussen man en vrouw voor financiën en zorg.

Verzilveren van de schoolbankvoorsprong op beroepsniveau

Onze tweede spreker, Louis Tavecchio, Emeritus Professor (Universiteit van Amsterdam) stelt dat kinderopvang in Nederland een marginale rol speelt in de opvoeding.

Als één van de oorzaken noemt Tavecchio de Nederlandse vrouw die zichzelf verreweg als de beste opvoeder ziet. Nederlandse vrouwen ontleen hun identiteit voor een belangrijk deel ontleend aan het moederschap.

Uit onderzoek blijkt dat naast de moeder, de basisschoolonderwijzer een grote rol van betekenis heeft voor de ontwikkeling van het kind. De Pedagogisch Medewerker echter krijgt weinig credits op dit vlak. Is het niveau van de opleiding voor pedagogisch medewerker hier debet aan?, vraagt Tavecchio zich af.

En hoe zit het met de geleverde kwaliteit van de kinderopvang? Deze wordt gemeten door het Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek (NCKO). Uit metingen blijkt dat Nederlandse pedagogisch medewerkers lager scoren op ontwikkelingsgerichte zaken dan buitenlandse collega's. Toch wordt de buiten kijf staande Nederlandse gezinsopvoeding niet ter discussie gesteld – wij geven onszelf een 8

– terwijl die kwaliteit nooit op een serieuze manier is onderzocht.

Tenslotte verbaast Tavecchio zich erover dat Nederlandse meisjes het in de schoolbanken beter doen dan jongens maar niet de ambitie hebben deze voorsprong te verzilveren op beroepsniveau. Slechts zo'n 25% van de jonge vrouwen komt op het beroepsniveau terecht wat hun opleidingsniveau zou voorspellen in tegenstelling tot de oorspronkelijk minder presterende tragere jongens, waarvan 75-80% hierin slaagt. Bovendien hanteren jonge vrouwen een 'flexibele keuzebiografie' met leuk maar niet persé ambitieus werk voor een dag of drie per week. Dit alles heeft invloed op de Nederlandse kinderopvang.

Culturele taboes doorbreken

Onze laatste spreker, Kai Pattiilohy, creatief directeur van Diversion, bureau voor maatschappelijke impact en innovatie, neemt ons mee in haar ideeën over kinderopvang en emancipatie. Nederlandse vrouwen zijn beter opgeleid dan ooit maar zijn economisch niet zelfstandig. Vrouwen verliezen na scheiding gemiddeld 25% aan koopkracht, mannen maar 0,2%. Het blijkt een illusie dat keuzevrijheid en een goede opleiding samen leiden tot minder kwetsbaarheid.

Vrouwen geven aan dat zij in hun keuze voor parttime werk zijn beïnvloed door hun opvoeding. Pattiilohy vraagt zich af of er sprake is van echte keuzevrijheid als belemmerende, cultureel bepalende normen hier een grote rol spelen. We doen in Nederland of de vrijheid om te kiezen voor

werk, geen werk of parttime werk al lang en breed verworven is... maar is dat ook zo?

Zijn alle maatregelen van de overheid wel doeltreffend genoeg om culturele normen te doorbreken? Pattipilohy adviseert culturele taboes aan te pakken en schetst een aantal oplossingsrichtingen. (Zie: 'Hoe kan het anders?')

Onbewuste vooroordelen

Aansluitend voeren we de discussie met de zaal. WomenInc, een organisatie die zich inzet voor de positie van vrouwen o.a. op de arbeidsmarkt, laat met de video 'Beperkt zicht' zien dat we allemaal onbewuste vooroordelen hebben die van invloed zijn op onze keuzes en gedrag.

Hoe voorkomen we dat we onze impliciete denkbeelden doorgeven? Zorg dat verschillende perspectieven op de invulling van zorg en werk door ouders, ruim voor handen zijn in de maatschappij zodat het kind zich een breed beeld vormt.

Een vloek of een zege?

Onze Nederlandse keuzevrijheid lijkt een verworvenheid, maar heeft ook een keerzijde. McKinsey somt in haar rapport 'Het potentieel pakken', deze keerzijden op. De bijdrage van vrouwen in Nederland aan het bbp is het laagst in West-Europa, Nederland laat daardoor een enorme bron van welvaart en welzijn onbenut. De BV Nederland zou 32% meer verdienen bij volledige gelijkheid van mannen en vrouwen want dan zouden alle Nederlanders samen €221 miljard rijker zijn.

Daarnaast zijn vrouwen heel erg ondervertegenwoordigd in managementposities en doordat vrouwen in grote getale voor deeltijdbanen kiezen zijn ze financieel afhankelijk en economisch kwetsbaarder dan mannen.

Wat is er nodig willen jonge ouders voor die ambitieuze loopbaan kiezen? Voorwaarde is dat zorg en werk ontspannen gecombineerd kunnen worden. Goede verlofregelingen helpen. Door onze beperkte verlofregelingen faciliteren we juist de deeltijdcultuur. En als gevolg van die deeltijdcultuur zal kinderopvang nooit groeien tot een belangrijke opvoedingsomgeving. En als de kinderopvang niet de rol inneemt die ze zou moeten hebben, ontbreekt de druk om verlopen te verruimen want vrouwen kiezen dan voor lichte werkweken zodat ze ouderschap en werk kunnen combineren. En zo is de cirkel van de deeltijd klem rond.

Zijn ouders die gebruik maken van kinderopvang tevredener over hun werk-privé balans dan ouders wiens kinderen niet naar de kinderopvang gaan? Het Sociaal Cultureel Planbureau, deelnemer aan de discussie, wijst op het onderzoek 'Kijk op kinderopvang'. Hieruit blijkt dat ouders die gebruik maken van kinderopvang positiever zijn over kinderopvang en betere werk-privébalans ervaren dan ouders die dat niet doen.

Inrichting van onderwijs en kinderopvang

Er is een duidelijk verband tussen de inrichting van onderwijs en kinderopvang en ons deeltijdwerken. Het is dankzij de moeders op

het schoolplein dat het onderwijs tijden kan hanteren die niet aansluiten op een werkdag. In termen van efficiency is dit een verspilling van resources want ondanks een tekort aan opvangplaatsen willen ouders nauwelijks opvang afnemen op woensdagen en vrijdagen. De samenwerking van onderwijs en kinderopvang is een sleutel tot de oplossing.

‘Onderwijs is een instituut en kinderopvang koop je in’, vat één van de deelnemers het verschil in status tussen onderwijs en kinderopvang samen.

Culture eats strategy for breakfast

Pattipilohy vraagt zich af of de kwaliteit van de kinderopvang de pull-factor is die ouders ertoe aanzet meer te gaan werken? Zij stelt voor dat we beginnen met het aanpakken van culturele patronen en stereotypedenkenbeelden die ten grondslag liggen aan onze keuzes ten aanzien van werk en ouderschap. Gesthuizen voegt hier aan toe: Culture eats strategy for breakfast. Niets is zo moeilijk als het veranderen van een cultureel patroon.

Hoe kan het anders?

In aanvulling op de oplossingsrichtingen die Pattipilohy schetste, bracht de discussie een aantal kansen naar voren om vanuit de kinderopvang de vanzelfsprekendheid van deeltijdwerk aan de kaak te stellen of te doorbreken.

- Laat kinderopvang beter aansluiten op de behoeften van ouders.
- Start met het bespreekbaar maken van rolpatronen op de basisschool

zodat kinderen leren nadenken over ambities en zorg.

- Integreer kinderopvang en onderwijs zodat grotere contracten kunnen worden aangeboden én de branche zich positioneert als een aantrekkelijke werkgever die loopbaanperspectieven biedt.
- Maak ouders door voorlichting attent op de toegevoegde waarde van kinderopvang voor de ontwikkeling van hun kind.
- Stimuleer je medewerkers te investeren in hun loopbaan met alle bijkomende voordelen én toon het goede voorbeeld aan kinderen.
- Ga het gesprek aan met je medewerkers over hun (onbewuste) stereotype denkbepelden en de impact hiervan op hun werk.
- Ditzelfde geldt voor jeugdprofessionals, consultatiebureaus en verloskundigen; zijn zij zich bewust van hun houding ten aanzien van kinderopvang en emancipatie? Of projecteren zij onbewust hun ideeën op jonge ouders?
- In samenwerking met bovenstaande professionals kan voorlichting gegeven worden aan jonge ouders die niet gevoed wordt door stereotype beeldvorming.

Zo geven we jonge ouders handvatten om verantwoorde keuzes te maken over de combinatie van werk en ouderschap en het gebruik van kinderopvang.

Lid worden of meer informatie?

☎ 085-0218500

✉ Info@maatschappelijkekinderopvang.nl
www.maatschappelijkekinderopvang.nl

Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang
Koningin Wilhelminalaan 3
3527 LA Utrecht
Copyright, BMK/12/18

